

رویکردهای نوین در مدیریت ورزشی

دوره ۴، شماره ۱۲، بهار ۱۳۹۵

ص ص: ۹۰-۷۹

ادراک دانشجویان دانشگاه‌های سبزوار از تأثیرات داوطلبی در رویدادهای ورزشی و غیرورزشی

الهه فهیمی نژاد*^۱ - محمدرضا معین فرد^۲ - پروین شوشی نسب^۳ - علی فهیمی نژاد^۴
۱. دانشجوی کارشناسی ارشد تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه حکیم سبزواری، سبزوار، ایران ۲، ۳. استادیار گروه علوم ورزشی، دانشگاه حکیم سبزواری، سبزوار، ایران ۴. استادیار گروه تربیت بدنی، دانشگاه آزاد اسلامی شاهرود، شاهرود، ایران

(تاریخ دریافت: ۱۱/۰۸/۱۳۹۴، تاریخ تصویب: ۱۷/۰۳/۱۳۹۵)

چکیده

هدف از پژوهش حاضر بررسی ادراک دانشجویان دانشگاه‌های سبزوار از تأثیرات داوطلبی در رویدادهای ورزشی و غیرورزشی بود. پژوهش حاضر توصیفی-پیمایشی بود که به صورت میدانی انجام گرفت. نمونه آماری ۴۰۰ نفر بود. ابزار جمع‌آوری اطلاعات، پرسشنامه میلر (۲۰۱۳) بود که تغییراتی اعمال و سؤالاتی به آن اضافه شد. روایی صوری و محتوایی و روایی سازه پرسشنامه تأیید شد. به منظور بررسی پایایی پرسشنامه نیز از آلفای کرونباخ استفاده شد ($\alpha = 0.885$). برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون t و MANOVA و آزمون تعقیبی توکی استفاده شد. نتایج نشان داد که بین ادراک دانشجویان داوطلب از تأثیرات داوطلبی، سرمایه اجتماعی و فیزیکی-اقتصادی در رویدادهای ورزشی و غیرورزشی تفاوت معناداری وجود داشت، ولی در سرمایه فرهنگی و انسانی تفاوتی دیده نشد. جنسیت دانشجویان داوطلب بر سرمایه‌های انسانی، اجتماعی، فیزیکی-اقتصادی و فرهنگی تفاوت معناداری نداشت. سن دانشجویان داوطلب در گروه رویدادهای ورزشی در سرمایه فیزیکی-اقتصادی و فرهنگی و در گروه غیرورزشی در سرمایه فیزیکی-اقتصادی تفاوت معناداری داشت. فعالیت‌های داوطلبانه ورزشی تأثیرات بیشتری نسبت به فعالیت‌های داوطلبانه غیرورزشی دارد که احتمالاً این مسئله به دلیل ماهیت ورزش است. مدیران و برنامه‌ریزان با ایجاد فرصت‌هایی برای اجرای فعالیت‌های داوطلبی، باید رضایت داوطلبان از سنین و جنسیت‌های مختلف را جلب کنند.

واژه‌های کلیدی

ادراک، تأثیرات، داوطلب، داوطلبی، رویدادهای ورزشی.

مقدمه

داوطلبان نه تنها مهم ترین و قدرتمندترین منبع انسانی برای جوامع به شمار می آیند، بلکه بنیاد و اساس موفقیت در بسیاری از امور نیز تلقی می شوند (۱۵)، تا جایی که کشورها تا حد زیادی به علت ارتباط و همبستگی مردم از طریق فعالیت های داوطلبانه به پیشرفت رسیده اند (۱۱)، به طوری که می توان گفت فعالیت های داوطلبانه به ارزشی جهانی تبدیل شده و مسئله مهمی برای دولت و جامعه است (۱۸). محبوبیت فعالیت های داوطلبانه در طول دهه گذشته افزایش چشمگیری داشته است. این فعالیت ها در اشکال مختلفی مانند کوتاه مدت و بلندمدت، رسمی یا غیررسمی وجود دارد و افراد در هر سنی (بزرگسال یا کودک و غیره) به این نوع فعالیت ها می پردازند (۱۹). مطابق معیارهای سازمان ملل متحد در سال ۲۰۰۱، فعالیت های داوطلبانه باید در درجه اول برای کسب منفعت اقتصادی انجام نگرفته باشد، براساس اراده شخص باشد (ارادی باشد) و فواید بسیاری برای شخص ثالث و افراد داوطلب به ارمغان آورد (۱۷). یکی از عرصه های بسیار مهم فعالیت داوطلبان، ورزش و تربیت بدنی است (۵). در صنعت ورزش، داوطلب شدن از لحاظ اقتصادی و غیراقتصادی دارای اهمیت فراوانی است (۳). به طوری که در سال ۲۰۱۴ ارزش اقتصادی فعالیت های داوطلبانه ۴/۹ میلیارد دلار برآورد شده است (۱۶). براساس آمار و اطلاعات موجود ارزش سالانه فعالیت های داوطلبانه در ورزش ایرلند بین ۳۲۲ تا ۵۸۲ میلیون دلار بوده است که این موضوع بیانگر اهمیت دادن و تأکید بر نقش و ارزش ویژه فعالیت های داوطلبانه در ورزش است (۲۲)؛ از این رو می توان بیان کرد که استفاده از داوطلبان در ورزش، منافع مادی بسیاری را برای سازمان های ورزشی به ارمغان خواهد آورد (۶) و به عبارتی می توان از داوطلبان به عنوان سرمایه اقتصادی یاد کرد. این در حالی است که در کشور

ما هنوز نهضت داوطلبی رونق نگرفته است (۹) و این مسئله ای است که جای نقد و بحث فراوان دارد، چراکه شواهد گویای ضعف جدی کشور ما در زمینه به کارگیری و حفظ نیروهای داوطلبی است. از طرفی، چلادورای^۱ در سال ۲۰۰۶ با بررسی ویژگی های غیراقتصادی داوطلبان، بیان می کند به دلیل اینکه داوطلبان هیچ گونه وابستگی مالی به سازمان ها ندارند، قادر به ارزیابی دقیق و عینی از سازمان های ورزشی هستند. این نقش داوطلبان به سازمان های ورزشی کمک می کند تا در مسیر صحیح گام بردارند و ادامه حیات دهند (۳). امروزه نیاز روزافزونی به حضور داوطلبان برای کمک به توسعه ورزش خصوصاً ورزش های تفریحی وجود دارد؛ به همین دلیل در تحلیل منابع انسانی، توجه مسئولان و برنامه ریزان ورزشی به داوطلبان، به منظور توسعه و تعمیم ورزش و اجرای برنامه های ورزشی، روز به روز در حال افزایش است (۸) که این امر به وضوح بیانگر اهمیت حضور داوطلبان به خصوص در زمینه های ورزشی است. شایان ذکر است که نرخ مشارکت ورزشی، اغلب در میان گروه های سنی جوان تر بیشتر از میانسالان و افراد مسن تر است؛ با این حال داوطلب ورزشی بودن در افراد بین ۳۰ تا ۵۰ سال بیشتر است (۸). از نظر فردی عوامل متعددی از جمله جنسیت، سن، تحصیلات و درآمد، ممکن است بر تصمیم افراد برای داوطلب شدن اثرگذار باشد (۲۳).

با مرور پژوهش های پیشین می توان دریافت تحقیقات در زمینه ادراک داوطلبان بسیار محدود است و بیشتر مطالعات موجود در بخش غیرورزشی انجام گرفته که بیشتر بر متغیر سرمایه اجتماعی داوطلبان تمرکز کرده اند که این امر لزوم توجه به تأثیرات داوطلبی را روشن می کند. خیرخواه (۱۳۹۰) رشته تحصیلی را در میزان

1. Chelladoraei

می‌دهد که تجارب ورزشی دوران کودکی و جوانی افراد را مستعد داوطلب شدن می‌کند و داوطلبان براساس تجارب مثبت قبلی خود (۱۵) مثل داشتن احساس بهتر نسبت به خود و کار خود، لذت بردن از تعامل با افراد دیگر، کسب تجربه از فعالیت‌های داوطلبانه خود (۱۹) خواستار همکاری بودند، البته به‌طور حتم بدون داشتن تجربه‌های داوطلبی، داوطلب شدن به‌سختی صورت می‌گیرد، زیرا سازمان‌ها رغبتی به جذب افراد بی‌تجربه نشان نمی‌دهند (۱۵). اطلاعات موجود نشان می‌دهد که مدیران ورزشی همواره درصد یافتن و جذب داوطلبان بیشتری هستند؛ یکی از راه‌های حفظ داوطلبان، شناخت مدیران ورزشی و غیرورزشی از ادراک دانشجویان درباره تأثیرات داوطلبی در رویدادهای ورزشی و غیرورزشی است. این شناخت به مدیران کمک می‌کند تا برداشت‌ها، تفسیر و تعبیر داوطلبان را از شرایط موجود بدانند و در جهت بهبود شرایط بر آیند و از این طریق سبب ماندگاری داوطلبان در سازمان‌ها شوند. این مسئله ضرورت اجرای این تحقیق را آشکار می‌کند. همچنین نبود برنامه‌ریزی مستمر برای تبلیغات و اطلاع‌رسانی مؤثر از تأثیرات داوطلبی نیاز به تحقیقات بیشتر و هدفمند را نشان می‌دهد. از سوی دیگر با مرور پژوهش‌های پیشین می‌توان دریافت که تحقیقات بسیار محدودی در زمینه نهضت داوطلبی در ایران انجام گرفته است. فواید مختلفی که فعالیت‌های داوطلبانه به‌ویژه در ورزش دارند، ضرورت پژوهش در این حیطه و شناخت عوامل مرتبط با آن را نشان می‌دهد تا بتوان با اتکا به نتایج تحقیق حاضر در وهله نخست نهضت داوطلبی را در کشور گسترش داد و سپس از فواید نهضت داوطلبی برای پیشرفت جامعه استفاده کرد. تحقیق حاضر نخستین پژوهشی است که در حوزه ادراک داوطلبان از تأثیرات فعالیت‌های داوطلبانه انجام می‌گیرد که امید است بتواند بر غنای منابع موجود در این زمینه بیفزاید. در

کسب سرمایه اجتماعی متفاوت دانست (۷). بولت^۱ (۲۰۱۳) بیان کرد داشتن یک بیماری و معلولیت موجب کاهش سرمایه اجتماعی می‌شود (۱۰) و اینف^۲ (۲۰۱۱) سهم مردان و زنان در فعالیت‌های داوطلبانه را یکسان دانست (۱۴). در تحقیقاتی، بولت (۲۰۱۳) و افروزه و همکاران (۱۳۹۰) اظهار کردند که سرمایه اجتماعی زنان بیشتر از مردان است (۱، ۱۰) و در تحقیق دلانی و فاهی^۳ (۲۰۰۵) نتیجه‌ای مغایر این تحقیقات بیان شده است (۱۳). اندام و همکاران (۱۳۹۱) و اسوینسون^۴ (۲۰۰۶) طی تحقیقاتی بیان کردند فعالیت‌های داوطلبانه می‌تواند فواید بسیاری داشته باشد که از آن جمله می‌توان به بهبود اعتماد بنفس، کاهش انزوای اجتماعی، اضطراب و افسردگی و افزایش ارتباطات اجتماعی، شادی و رضایت از زندگی اشاره کرد که با سلامت جسمانی و افزایش طول عمر ارتباط دارد (۲۱، ۲). براساس تحقیقات کولنر^۵ (۲۰۰۵) و دلانی و فاهی (۲۰۰۵) ورزش نسبت به سایر مولدهای سرمایه اجتماعی بیشتر موجب کنار هم آوردن افراد، افزایش اعتماد به نفس، بهبود کیفیت زندگی، مقابله با تنهایی و انزوای اجتماعی، کاهش اختلافات نژادی و فرهنگی در جامعه می‌شود (۱۳، ۱۲). همچنین مستحفظیان و همکاران (۲۰۱۲) بیان کردند داوطلبان برای تسهیل فرایند بلوغ به فعالیت‌های داوطلبانه روی می‌آورند (۲۰). با توجه به تأثیر فعالیت‌های داوطلبانه (به‌ویژه در ورزش) بر افراد، حفظ و جذب داوطلبان و مدیریت و برنامه‌ریزی صحیح و هدفمند به‌منظور استفاده از این نهضت، آگاهی کافی از تأثیرات داوطلبی برای داوطلبان شایان توجه است. تحقیقات هان^۶ (۲۰۰۷) نشان

1. Bolt
2. Einolf
3. Delaney, Fahey
4. Swinson
5. Coalter
6. Han

برای تأیید روایی سازه پرسشنامه از تحلیل عاملی تأییدی مبتنی بر مدل معادلات ساختاری استفاده شد و نتایج تحلیل عاملی این مدل با توجه به جدول ۱ نشان داد که این مدل از برازندگی برخوردار بوده و کلیه اعداد و پارامترهای مدل همگی نشان‌دهنده برازندگی و تناسب قابل قبول و عالی مدل است.

نتایج حاصل از بار عاملی و شاخص t حاکی از وجود رابطه معنادار بین سؤالات و مؤلفه‌های مربوطه است، به طوری که تمامی متغیرهای مشاهده شده (سؤالات) قادر به پیشگویی مؤلفه‌های خود هستند، که پس از تجزیه و تحلیل پرسشنامه تحقیق براساس بار عاملی و شاخص t ، بهترین پیشگوکننده تأثیرات داوطلبی به ترتیب عبارت‌اند از: سرمایه انسانی (۰/۹۴ و ۸/۹۶)، سرمایه اجتماعی (۰/۸۱ و ۱۴/۳۴)، سرمایه فیزیکی-اقتصادی (۰/۷۸ و ۷/۹۸)، و سرمایه فرهنگی (۰/۵۴ و ۱۱/۹۶).

مجموع، با توجه به تأثیرات داوطلبی به خصوص در ورزش و انگیزه‌های داوطلبان برای اجرای فعالیت‌ها و با عنایت به اینکه راهکارهای علمی و عملی برای حفظ داوطلبان و توسعه فعالیت‌های داوطلبانه به خصوص در ورزش برای ارائه خدمات بهتر و دقیق‌تر و ... مستلزم آگاهی از میزان ادراک افراد از تأثیر اجرای فعالیت‌های داوطلبانه در رویدادهای ورزشی و سایر فعالیت‌ها بوده است و با توجه به ماهیت ورزش و تأثیرات فعالیت‌های داوطلبانه، در پژوهش حاضر در نظر است به این پرسش پاسخ داده شود که ادراک دانشجویان از تأثیرات داوطلبی در رویدادهای ورزشی و غیرورزشی چگونه و به چه حد است؟

روش تحقیق

تحقیق حاضر پژوهشی توصیفی پیمایشی بود. جامعه آماری شامل کلیه دانشجویان دانشگاه‌های سبزوار بود که دست‌کم یک تجربه مشارکت داوطلبانه در فعالیت‌های اجتماعی، فرهنگی، ورزشی و غیره را در دو سال گذشته داشتند و نمونه آماری این تحقیق به صورت کل‌شمار و هدفمند انتخاب شد که در نهایت ۴۰۰ پرسشنامه که به درستی تکمیل شده بودند تجزیه و تحلیل آماری شدند. ابزار جمع‌آوری اطلاعات در این تحقیق پرسشنامه ۱ میلر^۱ (۲۰۱۳) بود (۱۹) که مطابق با جامعه مورد نظر بومی‌سازی شد. برای تعیین روایی صوری و محتوایی، این پرسشنامه بین ۱۲ نفر از استادان و متخصصان مدیریت ورزشی توزیع و پس از دریافت نظر استادان و متخصصان، نظرها و پیشنهادهای آنها در پرسشنامه مقدماتی لحاظ شد. متغیرهای اصلی این پژوهش شامل چهار مورد از تأثیرات داوطلبی شامل سرمایه انسانی، سرمایه اجتماعی، سرمایه فیزیکی و اقتصادی، و سرمایه فرهنگی و دربرگیرنده ۳۱ گویه در قالب چهار سرمایه اصلی است.

1. Miller

جدول ۱. مقادیر شاخص‌های برازش الگوی تحلیل عاملی تأییدی ادراک دانشجویان از تأثیرات داوطلبی

مقادیر مشاهده شده	مقادیر استاندارد	شاخص‌های برازش
۱۲۵۶/۳۷		مجدور کای دو
۴۳۲		درجه آزادی (df)
۰/۰۰۱		سطح معناداری (p)
۲/۹	کمتر از ۳	نسبت مجدور کای دو به درجه آزادی
۰/۸۳	بزرگ‌تر ۰/۵	شاخص نیکویی برازش (GFI)
۰/۹۱	بین صفر و یک	شاخص برازش تاکر لویس یا غیرهنجاری بنتلر بونت (TLI/NNFI)
۰/۹۱	بین صفر و یک	شاخص برازش مقیاس‌های بنتلر (CFI)
۰/۰۶۹	کمتر از ۰/۰۸	شاخص ریشه میانگین مجدور برآورد تقریب (RMSEA)
۰/۷۲	بزرگ‌تر ۰/۵	شاخص نیکویی برازش مقتصد (PGFI)
۰/۸۱	بزرگ‌تر ۰/۵	شاخص برازش هنجار شده مقتصد (PNFI)

نتایج و یافته‌های تحقیق

بررسی مشخصات جمعیت‌شناختی آزمودنی‌های تحقیق در جدول ۲ نشان داده شده است.

برای تأیید پایایی (همسانی درونی) پرسشنامه از روش آلفای کرونباخ استفاده شد که نتایج ضریب آلفای کرونباخ در خرده‌مقیاس سرمایه انسانی ۰/۷۳، سرمایه اجتماعی ۰/۷۸، سرمایه فیزیکی-اقتصادی ۰/۸۰، سرمایه فرهنگی ۰/۶۷ و پایایی کل پرسشنامه ۰/۸۸۵ است. به‌منظور استفاده از روش‌های آماری مناسب، ابتدا پیش‌فرض‌های ورود به نوع آزمون بررسی شد. چون متغیرهای تحقیق از نوع فاصله‌ای است، به این منظور از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف^۱ برای بررسی نرمال بودن توزیع داده‌ها استفاده شد که نشان داد داده‌ها نرمال نیستند؛ اما زمانی که حجم داده‌ها به اندازه کافی بزرگ باشد، بنا به قضیه حد مرکزی این شرط لازم نیست و می‌توان آزمون‌های معناداری میانگین‌ها را انجام داد. به همین سبب برای تعیین تفاوت بین میانگین گروه‌ها از آزمون t مستقل و MANOVA و همچنین برای بررسی تفاوت گروه‌های مختلف پاسخ‌دهنده از آزمون تعقیبی توکی استفاده شد. در تحقیق حاضر برای محاسبات آماری از نرم‌افزار SPSS ۱۶ و LISREL ۸/۵ استفاده شد.

1. Kolmogorov-Smirnov

جدول ۲. ویژگی‌های جمعیت‌شناختی آزمودنی‌های تحقیق بر حسب سن، جنسیت و رشته تحصیلی

فراوانی	درصد فراوانی	سن (درصد فراوانی)	رشته تحصیلی (درصد فراوانی)	مرد	زن
۹۲	۵۹/۴	کمتر از ۲۰ سال	تربیت بدنی	۳۱	۶۱
۶۳	۴۰/۶	۲۰ تا ۲۵ سال	سایر رشته‌ها	۶۹	۰
—	—	بیشتر از ۲۶ سال	—	—	—
۱۵۵	۱۰۰	کل	کل	۱۰۰	۵۵
۹۹	۴۰/۴	کمتر از ۲۰ سال	تربیت بدنی	۱/۶	۹۸
۱۴۶	۵۹/۶	۲۰ تا ۲۵ سال	سایر رشته‌ها	۹۸/۴	۰
—	—	بیشتر از ۲۶ سال	—	—	—
۲۴۵	۱۰۰	کل	کل	۱۰۰	۱۴۵

جدول ۳. مقایسه تأثیرات داوطلبی و متغیرهای آن بین داوطلبان ورزشی و غیرورزشی

نتیجه	p	t	df	داوطلبان ورزشی		داوطلبان غیرورزشی	
				n	$\bar{x} \pm SD$	n	$\bar{x} \pm SD$
تفاوت معنادار آماری وجود دارد	۰/۰۰۷	۲/۷۲۹	۳۹۸	۲۴۵	۳/۸۴±۰/۳۱۱	۱۵۵	۳/۹۳±۰/۲۹۳
تفاوت معنادار آماری وجود ندارد	۰/۰۷۲	۱/۸۰۴	۳۹۸	۲۴۵	۳/۴۸±۰/۳۳۱	۱۵۵	۳/۵۴±۰/۳۳۶
تفاوت معنادار آماری وجود دارد	۰/۰۰۶	۲/۷۵۸	۳۹۸	۲۴۵	۳/۹۰±۰/۴۶۳	۱۵۵	۴/۰۲±۰/۴۲۲
تفاوت معنادار آماری وجود دارد	۰/۰۰۷	۲/۷۳۵	۳۹۸	۲۴۵	۳/۷۸±۰/۳۸۹	۱۵۵	۳/۸۹±۰/۳۷۲
تفاوت معنادار آماری وجود ندارد	۰/۵۴۹	۰/۶	۳۹۸	۲۴۵	۳/۸۹±۰/۴۰۶	۱۵۵	۳/۹۱±۰/۳۹۰

متوسط، و اگر ۰/۱۴ یا بیشتر تر باشد، اثر آن زیاد (بزرگ) می‌باشد (۴). با توجه به محاسبات انجام‌گرفته، مقدار معناداری عملی ۰/۰۱۸ به دست آمد که بیانگر این است که تأثیر نوع فعالیت بر میزان ادراک دانشجویان داوطلب (ورزشی و غیرورزشی) کم است.

$$t^2 = \frac{0/018}{t^2 + (n1 + n2 - 2)} = 0/018$$

مجدور اتا (۴)

در جدول ۳، مقایسه تأثیرات داوطلبی و متغیرهای آن بین داوطلبان ورزشی و غیرورزشی نشان داده شده است. همان‌طور که دیده می‌شود تأثیرات داوطلبی در دو گروه تفاوت معناداری دارند و در بین متغیرهای سرمایه اجتماعی و فیزیکی-اقتصادی در دو گروه، تفاوت معناداری مشاهده می‌شود.

برای پیدا کردن معناداری عملی (مقدار تاثیر واقعی) از مجدور اتا استفاده شد. کوهن^۱ (۱۹۹۸) برای تعیین میزان معناداری عملی بیان کرد اگر مقدار مجدور اتا ۰/۰۱ باشد، اثر کم (کوچک)، و اگر ۰/۰۶ باشد، اثر

1. Cohen

جدول ۴. نتایج آزمون مانوا برای مقایسه بین سرمایه‌های انسانی، اجتماعی، فیزیکی - اقتصادی و فرهنگی با جنسیت

دانشجویان داوطلب

گروه	متغیر وابسته	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	F	سطح معناداری
داوطلبان (به‌طور کل)	سرمایه انسانی	۰/۰۴۶	۱	۰/۰۴۶	۰/۴۰۹	۰/۵۲۳
	سرمایه اجتماعی	۰/۰۲۸	۱	۰/۰۲۸	۰/۱۳۷	۰/۷۱۱
	سرمایه فیزیکی و اقتصادی	۰/۰۰۳	۱	۰/۰۰۳	۰/۰۱۷	۰/۸۹۶
	سرمایه فرهنگی	۰/۰۰۲	۱	۰/۰۰۲	۰/۰۱۴	۰/۹۰۷
ورزشی	سرمایه انسانی	۰/۰۲۲	۱	۰/۰۲۲	۰/۱۹۶	۰/۶۵۸
	سرمایه اجتماعی	۰/۳۱۱	۱	۰/۳۱۱	۱/۷۵۸	۰/۱۸۷
	سرمایه فیزیکی و اقتصادی	۰/۰۹۳	۱	۰/۰۹۳	۰/۶۷۴	۰/۴۱۳
	سرمایه فرهنگی	۰/۰۰۷	۱	۰/۰۰۷	۰/۰۴۸	۰/۸۲۷
غیرورزشی	سرمایه انسانی	۰/۰۹۲	۱	۰/۰۹۲	۰/۸۳۹	۰/۳۶۱
	سرمایه اجتماعی	۰/۱۳۳	۱	۰/۱۳۳	۰/۶۲۱	۰/۴۳۲
	سرمایه فیزیکی و اقتصادی	۰/۰۰۳	۱	۰/۰۰۳	۰/۰۲۲	۰/۸۸۳
	سرمایه فرهنگی	۰/۰۰۵	۱	۰/۰۰۵	۰/۰۳۱	۰/۸۶۱

تحلیل واریانس چندمتغیری (مانوا) در گروه داوطلبان رویدادهای ورزشی و سایر فعالیت‌ها نشان داد که اثر جنسیت بر بعضی از متغیرها هم معنادار نشد.

با توجه به جدول ۴ نتایج آزمون تحلیل واریانس چندمتغیری (مانوا) در گروه دانشجویان داوطلب (به‌طور کل) نشان داد که اثر جنسیت بر بعضی از متغیرها هم معنادار نشد. همچنین با توجه به جدول ۴ نتایج آزمون

جدول ۵. نتایج آزمون مانوا برای مقایسه بین سرمایه‌های انسانی، اجتماعی، فیزیکی - اقتصادی و فرهنگی با سن دانشجویان داوطلب

گروه	متغیر وابسته	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	F	سطح معناداری
ورزشی	سرمایه انسانی	۰/۲۴۳	۲	۰/۱۲۲	۱/۰۸۰	۰/۳۴۲
	سرمایه اجتماعی	۰/۴۹۶	۲	۰/۲۴۸	۱/۴۰۲	۰/۲۴۹
	سرمایه فیزیکی و اقتصادی	۱/۶۱۲	۲	۰/۸۰۶	۶/۲۳۰	۰/۰۰۳
	سرمایه فرهنگی	۱/۶۳۷	۲	۰/۸۱۹	۵۰/۷۱۸	۰/۰۰۴
غیرورزشی	سرمایه انسانی	۰/۳۰۹	۲	۰/۱۵۴	۱/۴۱۲	۰/۲۴۶
	سرمایه اجتماعی	۰/۵۴۷	۲	۰/۲۷۴	۱/۲۷۹	۰/۲۸۰
	سرمایه فیزیکی و اقتصادی	۱/۰۰۵	۲	۰/۵۰۳	۳/۳۷۹	۰/۰۳۶
	سرمایه فرهنگی	۰/۰۰۸	۲	۰/۰۰۴	۰/۰۲۵	۰/۹۷۶
داوطلبان (به‌طور کل)	سرمایه انسانی	۰/۰۹۴	۲	۰/۰۴۷	۰/۴۲۰	۰/۶۵۷
	سرمایه اجتماعی	۰/۲۰۶	۲	۰/۱۰۳	۰/۵۰۴	۰/۶۰۴
	سرمایه فیزیکی و اقتصادی	۰/۵۸۵	۲	۰/۲۹۳	۱/۹۷۵	۰/۱۴۰
	سرمایه فرهنگی	۰/۵۸۶	۲	۰/۲۹۳	۱/۸۴۱	۰/۱۶۰

فیزیکی - اقتصادی و فرهنگی معنادار شد. در گروه داوطلبان غیرورزشی اثر سن بر متغیرهای سرمایه فیزیکی - اقتصادی معنادار شد، بدین سبب از آزمون تعقیبی توکی برای تعیین تفاوت بین دو گروه استفاده شد.

با توجه به جدول ۵ نتایج آزمون تحلیل واریانس چندمتغیری (مانوا) در گروه داوطلبان (به طور کل) نشان داد که اثر سن بر بعضی از متغیرها هم معنادار شد. همچنین با توجه به جدول ۵ نتایج آزمون تحلیل واریانس چندمتغیری (مانوا) نشان داد که در گروه داوطلبان رویدادهای ورزشی، اثر سن بر متغیرهای سرمایه

جدول ۶. آزمون تعقیبی توکی، بررسی محل تفاوت سرمایه فیزیکی - اقتصادی و فرهنگی با سن داوطلبان

گروه	متغیر وابسته	سن	P
ورزشی	سرمایه فیزیکی - اقتصادی	کمتر از ۲۰ با ۲۰ تا ۲۵	۰/۰۰۴
	سرمایه فرهنگی	کمتر از ۲۰ با ۲۰ تا ۲۵	۰/۰۰۳
غیرورزشی	سرمایه فیزیکی - اقتصادی	۲۰ تا ۲۵ با ۲۶ به بالا	۰/۰۳۹

داوطلبانه را درک کردند. این تفاوت شاید به دلیل ماهیت ورزش است که موجب جمع‌گرایی، کمک به ساخت جامعه، ساخت هویت فردی و اجتماعی، بهبود کیفیت زندگی، تعلق به گروه و ... می‌شود و با یافته‌های کولتر (۲۰۰۵) همخوانی دارد (۱۲)؛ ولی تفاوت آن بین دو گروه داوطلبان رویدادهای ورزشی و سایر فعالیت‌ها از نظر کاربردی کوچک است (۰/۰۱۸)، که می‌توان گفت فعالیت‌های داوطلبانه (چه ورزشی باشد و چه غیرورزشی) تأثیرات مثبت فراوان برای افراد داوطلب دارد که با یافته‌های اسوینسون (۲۰۰۶) و اندام و همکاران (۱۳۹۱) همسوست (۲، ۲۱).

همچنین هر دو گروه درک یکسانی از تأثیرات سرمایه انسانی داوطلبی داشتند. میانگین ادراک دانشجویان داوطلب از تأثیرات سرمایه انسانی در داوطلبان رویدادهای ورزشی (۳/۵۴) و داوطلبان سایر فعالیت‌ها (غیرورزشی) (۳/۴۸) نشان داد که دانشجویان داوطلب رویدادهای ورزشی نسبت به سایر داوطلبان تأثیرات سرمایه انسانی بیشتری از فعالیت‌های داوطلبانه را درک کردند، شاید بدین دلیل که اکثر داوطلبان رویدادهای ورزشی را

با توجه به جدول ۶ نتایج آزمون تعقیبی توکی نشان داد که بین گروه سنین کمتر از ۲۰ سال با گروه ۲۵-۲۰ سال در سرمایه فیزیکی - اقتصادی و سرمایه فرهنگی داوطلبان ورزشی تفاوت معناداری وجود دارد. مقایسه سرمایه فیزیکی - اقتصادی با سن نشان داد که تفاوتی بین گروه سنی کمتر از ۲۰ سال ($X=4/15$) با گروه سنی ۲۰ تا ۲۵ ($X=3/84$) سال وجود دارد ($P=0/004$) و مقایسه سرمایه فرهنگی با سن نشان داد که تفاوتی بین گروه سنی کمتر از ۲۰ سال ($X=4/21$) با گروه سنی ۲۵-۲۰ ($X=3/91$) سال وجود دارد ($P=0/003$). همچنین بین گروه سنی ۲۵-۲۰ سال با گروه سنی ۲۶ سال به بالا در سرمایه فیزیکی - اقتصادی داوطلبان غیرورزشی تفاوت معناداری وجود دارد. مقایسه سرمایه فیزیکی - اقتصادی با سن نشان داد که تفاوتی بین گروه سنی کمتر از ۲۵-۲۰ سال ($X=3/81$) با گروه سنی ۲۶ سال به بالا ($X=3/63$) سال وجود دارد ($P=0/039$).

بحث و نتیجه‌گیری

در این مطالعه، دانشجویان داوطلب رویدادهای ورزشی نسبت به سایر داوطلبان تأثیرات بیشتری از فعالیت‌های

نیستند، که این یافته‌ها با یافته‌های بولت (۲۰۱۳) و دلانی و فاهی (۲۰۰۵) همخوانی دارد (۱۰، ۱۳). دانشجویان داوطلب رویدادهای ورزشی نسبت به غیرورزشی تأثیرات بیشتری از سرمایه فیزیکی - اقتصادی فعالیت‌های داوطلبانه را درک کردند و به عبارتی درکشان از تأثیرات سرمایه فیزیکی و اقتصادی متفاوت است، ولی تفاوت آن از نظر کاربردی کوچک است (۰/۱۸). این تفاوت ممکن است بدین دلیل باشد که یکی از مزایای مشارکت داوطلبان کمک به ارائه خدمات بهتر است. به طوری که ۶۵ درصد باشگاه‌های ورزشی اعلام کرده‌اند داوطلبان کار اصلی را در سازمان انجام می‌دهند و همچنین ۹۲ درصد باشگاه‌های ورزشی نمی‌توانند بدون حمایت داوطلبان انجام وظیفه کنند (۲۴). از طرف دیگر بیشتر داوطلبان رویدادهای ورزشی، دانشجویان رشته تربیت بدنی بودند که در حیطه تحصیلی خود مشغول به فعالیت داوطلبانه بودند و به احتمال زیاد علاقه‌مند به کسب شغل در این حیطه بودند، که با یافته‌های خیرخواه (۱۳۹۰) همخوانی دارد (۷).

همچنین نتایج تحقیق حاضر نشان داد که هر دو گروه درک یکسان از تأثیرات سرمایه فرهنگی دارند. میانگین ادراک دانشجویان داوطلب از تأثیرات سرمایه فرهنگی در داوطلبان رویدادهای ورزشی (۳/۹۱) و داوطلبان سایر فعالیت‌ها (غیرورزشی) (۳/۸۹) نشان داد که دانشجویان داوطلب رویدادهای ورزشی نسبت به غیرورزشی تأثیرات بیشتری از فعالیت‌های داوطلبانه را درک کردند. اگرچه ورزش می‌تواند در سراسر جامعه تماس افراد در فرهنگ‌های مختلف را حمایت و پی‌ریزی کند و به‌طور مثبت موجب افزایش تحمل و مدارا و احترام بین افراد شود، ولی نتایج تحقیق در این زمینه تفاوت معناداری در بین دو گروه داوطلبان ورزشی و غیرورزشی نشان نداد. شاید بدین دلیل که فعالیت‌های داوطلبانه به‌وسیله ارائه

دانشجویان تربیت بدنی تشکیل داده‌اند و دارای دانش و آگاهی در حیطه فعالیتشان هستند. البته در این مورد نیز تفاوت معنادار نشده است. شاید به این دلیل که دانشجویان داوطلب آموزش لازم و کافی و تخصص مورد نیاز برای فعالیت‌های مربوط را نداشتند. همچنین فعالیت‌های داوطلبانه (چه ورزشی باشد و چه غیرورزشی) به کاهش ناراحتی‌های روانی کمک کرده و به‌عنوان برقرارکننده تعادل عوامل استرس‌زا و منفی عمل می‌کند و به افزایش رضایت از زندگی و کاهش افسردگی منجر می‌شود و اعتمادبه‌نفس و عزت‌نفس افراد را بالا می‌برد که این یافته‌ها با یافته‌های پژوهش‌های اسوینسون (۲۰۰۶) و اندام و همکاران (۱۳۹۱) همخوانی دارد (۲۱، ۲).

دانشجویان داوطلب رویدادهای ورزشی نسبت به غیرورزشی تأثیرات بیشتری از فعالیت‌های داوطلبانه را درک کردند و به عبارتی درک این دو گروه از تأثیرات سرمایه اجتماعی داوطلبی متفاوت است. این تفاوت می‌تواند به دلیل فوایدی چون فراهم آوردن فرصت و بهبود سلامت و تناسب اندام، ایجاد لذت و سرگرمی شرکت‌کنندگان، نزدیک کردن مردم در اجتماع به هم، مقابله با انزوا و تنهایی و توسعه مهارت‌ها باشد که در ورزش نسبت به مولدهای دیگر سرمایه اجتماعی بیشتر است و چون بیشتر جمعیت داوطلبان رویدادهای ورزشی را دانشجویان رشته تربیت بدنی تشکیل می‌دهند و معلولیت یا بیماری خاصی ندارند شاید بتوان گفت ادراک این دانشجویان از سرمایه اجتماعی بیشتر است. این یافته‌ها با یافته‌های کولتر (۲۰۰۵) همخوانی دارد (۱۲)، ولی تفاوت آن از نظر کاربردی کوچک است (۰/۱۸). شاید بدین دلیل است که فعالیت داوطلبانه در ورزش در افراد مسن مهم‌تر از جوانان است، درحالی‌که جامعه آماری پژوهش حاضر را افراد جوان تشکیل داده‌اند و اغلب دانشجویان داوطلب در دوره کارشناسی‌اند که شاغل

برنامه‌ریزان می‌توانند با ارائه آموزش‌های لازم و تخصصی در زمینه‌های لازم به دانشجویان داوطلب (چه ورزشی باشد و چه غیرورزشی) به کاهش ناراحتی‌های روانی کمک کنند تا رضایت از زندگی را در آنان افزایش دهند. ورزش می‌تواند در سراسر جامعه، تماس افراد در فرهنگ‌های مختلف را حمایت و پی‌ریزی کند و به‌طور مثبت موجب افزایش تحمل و مدارا و احترام بین افراد شود و موجب گسترش تعاملات اجتماعی افراد و کاهش اختلافات نژادی و فرهنگی در جامعه شود. بنابراین ضرورت تلاش برای کسب میزبانی و برگزاری رویدادهای بزرگ ورزشی احساس می‌شود.

همچنین نتایج حاصل نشان داد که مردان نسبت به زنان تمایل بیشتری به فعالیت‌های داوطلبانه ورزشی دارند و اولویت‌های مردان و زنان در انجام دادن فعالیت‌های داوطلبانه با یکدیگر متفاوت است. از این‌رو، برنامه‌ریزان و سیاستگذاران ورزش کشور، علاوه بر توجه به نظام داوطلبی و فعالیت‌های داوطلبانه در عرصه ورزش کشور، جنسیت و ویژگی‌های هر جنس باید مدنظر قرار گیرد تا علایق و نیازهای آنها نیز برآورده شود و از آنجا که بیشتر دانشجویان داوطلب در محدوده سنی ۲۰ تا ۲۵ سال هستند و در مقطع کارشناسی مشغول به تحصیل‌اند، از این‌رو به مدیران پیشنهاد می‌شود که با توجه به اینکه این قشر جوان است و منبع درآمد مستقلی ندارد و از طرفی با توجه به ادبیات تحقیق که انگیزه افراد برای مشارکت در فعالیت‌های داوطلبانه متفاوت است، مدیران باید تخفیف شهریه یا مزایایی به دانشجویان داوطلب بدهند و همچنین برنامه‌ریزی ویژه برای حفظ و جذب آنان داشته باشند. اطلاع‌رسانی به جامعه هدف رویدادهای ورزشی که اغلب دانشجویان رشته تربیت بدنی هستند می‌تواند جذب داوطلبان علاقه‌مند را افزایش دهد؛ زیرا اغلب دانشجویان، علاقه‌مند به کسب تجربه و مهارت در

فرصت تعامل با افراد در سنین، تجربیات و سوابق مختلف به گسترش شبکه‌های اجتماعی افراد کمک می‌کند. این در حالی است که در شهرستان سبزوار یا حتی کشور ایران به ندرت رویدادهای بزرگ ورزشی برگزار می‌شود. به اعتقاد دلانی و فاهی (۲۰۰۵) مشارکت در ورزش موجب کاهش اختلافات نژادی و فرهنگی در جامعه می‌شود که یافته‌ها با نتایج حاضر همخوانی ندارد (۱۳).

جنسیت دانشجویان داوطلب (به‌طور کل) در رویدادهای ورزشی و سایر فعالیت‌ها بر سرمایه انسانی، اجتماعی، فیزیکی-اقتصادی و فرهنگی تأثیر معناداری نداشت. گرچه تعداد زنان بیشتر از مردان است؛ شاید بدین دلیل تفاوت معنادار نشده که سهم مردان و زنان در اجرای فعالیت‌های داوطلبانه یکسان است و با یافته‌های اینف (۲۰۱۱) همخوانی دارد (۱۴).

سن دانشجویان داوطلب (به‌طور کل) بر سرمایه انسانی، اجتماعی، فیزیکی-اقتصادی و فرهنگی تأثیر معناداری نداشت، شاید بدین دلیل که با افزایش سن، انگیزه افراد برای اجرای فعالیت‌های داوطلبانه کاهش می‌یابد که با یافته‌های دلانی و فاهی (۲۰۰۵) همخوانی ندارد (۱۳) که ممکن است به دلیل اختلافات فرهنگی و اجتماعی باشد که در هر کشوری با کشور دیگر متفاوت است. همچنین سن دانشجویان داوطلب در گروه رویدادهای ورزشی بر سرمایه فیزیکی-اقتصادی و فرهنگی تأثیر معناداری داشت و در گروه غیرورزشی بر سرمایه فیزیکی-اقتصادی تأثیر معناداری داشت که با یافته‌های مستحفظیان و همکاران (۲۰۱۲) همخوانی دارد که شاید به دلیل تسهیل فرایند بلوغ است (۲۰).

از آنجا که دانشجویان داوطلب رویدادهای ورزشی نسبت به دانشجویان غیرورزشی تأثیرات بیشتری از داوطلبی، سرمایه اجتماعی و فیزیکی-اقتصادی فعالیت‌های داوطلبانه را درک کردند، مدیران و

در سنین و جنسیت‌های موجب تسهیل حفظ و جذب داوطلبان می‌شود. بنابراین با آگاهی از میزان درک داوطلبان از تأثیرشان در فعالیت‌های داوطلبانه به‌ویژه در رویدادهای ورزشی می‌توان با ارائه راهکارهای علمی و عملی برای حفظ داوطلبان و توسعه فعالیت‌های داوطلبانه و ارائه خدمات بهتر تلاش کرد. به نظر می‌رسد با توجه به اهمیت موضوع نهضت داوطلبی به‌ویژه در ورزش و ضرورت بهره‌گیری از منابع انسانی برای کسب سرمایه‌های انسانی، اجتماعی، فیزیکی - اقتصادی و فرهنگی در جامعه، مدیران و برنامه‌ریزان باید با ایجاد فرصت‌هایی برای فعالیت‌های داوطلبی و جلب رضایت داوطلبان در سنین و جنسیت‌های مختلف زمینه حفظ و همکاری بیشتر و اثربخش‌تر را فراهم کنند.

حیطه تخصصی و درسی خود هستند و براساس دانش و آگاهی که در رشته تحصیلی خود دارند متمایل به فعالیت‌های داوطلبانه در آن زمینه‌اند.

در نهایت شایان ذکر است اطلاعات به‌دست‌آمده از تحقیق حاضر حاکی از آن است که داوطلبان فعالیت‌های داوطلبانه ورزشی به نسبت فعالیت‌های داوطلبانه غیرورزشی تأثیرات بیشتری را درک کردند که احتمالاً به دلیل ماهیت ورزش است، ولی تفاوت بین فعالیت‌های داوطلبانه ورزشی با غیرورزشی آن قدر زیاد نیست، بنابراین فعالیت‌های داوطلبانه از هر نوعی که باشد (ورزشی یا غیرورزشی) فواید مثبت بی‌شماری را برای جامعه و خود فرد به‌همراه دارد. نتایج این تحقیق روشن می‌کند که داشتن اطلاعات کافی در مورد نگرش و ادراک داوطلبان

منابع و مآخذ

۱. افروزه، محمدصادق؛ محرم‌زاده، مهرداد؛ کاشف، میرمحمد و افروزه، محسن (۱۳۹۰). «شناسایی عوامل انگیزشی، ویژگی‌های شخصیتی و مؤلفه‌های اجتماعی نیروهای داوطلبی در ورزش». نشریه مدیریت ورزشی، ش ۱۱، ص ۱۸۱-۱۶۵.
۲. اندام، رضا؛ حمیدی، مهرزاد و تسلیمی، زهرا (۱۳۹۱). «مدیریت داوطلبان در ورزش: مطالعه موردی سازمان ورزش شهرداری تهران». پژوهش‌های مدیریت ورزشی و علوم حرکتی، دوره ۲، شماره ۳، ص ۱۰۳-۹۳.
۳. باقری، یوسف؛ اسدی، حسن و حمیدی، مهرزاد (۱۳۸۹). «تحلیل عوامل مؤثر بر انگیزه داوطلبی در انجمن‌های ورزشی دانشجویی دانشگاه‌های شهر تهران». نشریه مدیریت ورزشی، ش ۶، ص ۱۰۰-۸۵.
۴. پلنت، جولی (۱۳۹۲). «راهنمای نجات SPSS: راهنمای گام‌به‌گام برای تحلیل داده‌ها با استفاده از برنامه SPSS». ترجمه اکبر رضایی. چ اول، تبریز: فروزش، ص ۵۳۰.
۵. جلالی فراهانی، مجید و علی‌دوست قهفرخی، ابراهیم (۱۳۹۲). «مدیریت رویدادها و اردوهای ورزشی». چ دوم، تهران: انتشارات دانشگاه تهران، ص ۱۳۶-۱۲۴.
۶. حمیدی، مهرزاد (۱۳۸۸). «مدیریت و طرز اجرای مسابقات ورزشی». چ پنجم، تهران: بامداد کتاب، ص ۶۳.
۷. خیرخواه، هوشیار (۱۳۹۰). «بررسی رابطه سرمایه اجتماعی و سرمایه فکری سازمان (مطالعه موردی ادارات آموزش و پرورش استان کردستان)». پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد سنجندج، ص ۸۱.
۸. کشکر، سارا؛ عمادالاسلامی اسکویی، معصومه و روزبهبانی، زهرا (۱۳۸۹). «کار با داوطلبان در ورزش». چ اول، تهران: آوای ظهور، ص ۹۴.

۹. محرمزاده، مهرداد و افروزه، محمدصادق (۱۳۸۷). «بررسی عوامل انگیزشی نیروهای داوطلبی در ورزش دانشگاهی». پژوهش در علوم ورزشی، دوره ۱۹، ش ۶، ص ۱۵۶-۱۴۳.

10. Bolt, B. (2013). "Social capital in individuals over fifty: Does formal volunteering have an impact?". Undergraduate Dissertation, School of Psychology, University of East London, Stratford, Water Lane, London, p: 24.
11. Clary, E. G., Snyder, M., Ridge, R. D., Copeland, J., Stukas, A. A., Haugen, J., Miene, P. (1998). "Understanding and assessing the motivation of the volunteers: a functional approach". *Personality and Social Psychology*, 74(6), pp: 1516-1530.
12. Coalter, F. (2005). "The social benefits of sport an overview to inform the community planning process". Report by Institute for Sports Research, University of Stirling, Scotland, UK, p: 31.
13. Delaney, L., Fahey, T. (2005). "Social and economic value of sport in Ireland". The Economic and Social Research Institute, University College Dublin, Ireland. Available from: http://www.esri.ie/publications/search_for_a_publication/searc.
14. Einolf, C. J. (2011). "Gender differences in the correlates of volunteering and charitable giving". *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 40(6), pp: 1092- 1112.
15. Han, K. (2007). "Motivation and commitment of volunteers in a marathon running event". *Voluntas*, 11(1), pp: 45-65.
16. Institute of Project Management. (2014). "The economic social and cultural value of volunteering to Tasmania". Available from: <http://link.edu.au>.
17. Ironmonger, D. (2012). "The economic value of volunteering in Victoria". Report by the Department of Planning and Community Development, Households Research Unit, University of Melbourne, Australia. Available from: <http://www.volunteeringaustralia.org>.
18. Liao, L. C., Huang, C. F. (2013). "A study of college students sport volunteers' participation job satisfaction, perceived value and willingness of re-participation". *Advanced Management Science*, 1(1), pp: 86-90.
19. Miller, M. R. (2013). "College students' perceptions of the impact of volunteering in a medical center". Master's Thesis, Ohio State University, Columbus, USA, pp: 1-81.
20. Mostahfezian, M., Nazari, R., Sarrami, L. (2012). "Analysis of sport volunteers' attitude in international sport events in Iran". *Experimental Biology*, 2(5), pp: 1539-1544.
21. Swinson, J. (2006). "Focusing on the health benefits of volunteering as a recruitment strategy". *Volunteer Administration*, 24(2), pp: 25-30.
22. The Irish Sports Council. (2010). "Assessment of economic impact of sport in Ireland". Indecon International Economic Consultants in Association with the Sport Industry Research Centre, Sheffield-Hallam University, England. Available from: <http://www.indecon.ie>.
23. United States Department of Labor. (2008). "Volunteering in the United States". Available from: <http://www.bls.gov/news.release/volun.nro.htm>.
24. Volunteer Development Agency. (2011). "The impact of volunteering in sport in Northern Ireland". Available from: <http://www.volunteernow.co.uk>.